

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
í t é l e t e**

Pfv.VII.22.447/2016/7.

A tanács tagjai:. Vezekényi Ursula a tanács elnöke
 . Csőke Andrea előadó bíró
 . Havasi Péter bíró
 . Udvary Katalin bíró
 . Osztovits András bíró

Az I. rendű felperes: Rózsa Andrea

A II. rendű felperes:

A III. rendű felperes:

A IV. rendű felperes:

Az I-IV. rendű felperések jogi képviselője: Szepesi Ügyvédi Iroda
Az alperes:

Az alperes jogi képviselője:

A per tárgya: kártérítés

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: a felperések

A csatlakozó felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: az alperes

A másodfokú bíróság neve és az eljárás száma:

Fővárosi Ítéltábla, 4.Pf.20.686/2016/5. számú ítélet

Az elsőfokú bíróság neve és az eljárás száma:

Fővárosi Törvényszék, 72.M/P.25.771/2012/97. számú ítélet

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet - a felülvizsgálati kérelemmel támadott részében - részben hatályon kívül helyezi, az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja és az alábbiak szerint rendelkezik: Kötelezi az alperest, hogy az I. rendű felperesnek megítélt marasztalási összeg felett az I. rendű felperes javára 15 napon belül fizessen meg további 38.000.500 (harmincnyolcmillió-ötszáz)

Ft, összesen 45.670.500 (negyvenötmillió-hatszázhetvenezer - ötszáz) Ft tőkét és ezen összegből 4.000.000 (négymillió) Ft után 2004. június 29. napjától, 1.670.500 (egymillió-hatszázhetvenezer-ötszáz) Ft után 2004. augusztus 2. napjától, 40.000.000 (negyvenmillió) Ft után 2011. szeptember 30. napjától a kifizetésig járó törvényes késedelmi kamatát.

Kötelezi továbbá az alperest, hogy fizessen meg 15 napon belül a II. rendű felperesnek 3.000.000 (hárommillió) Ft, a III. rendű felperesnek 2.500.000 (kettőmillió-ötszázezer) Ft, a IV. rendű felperesnek 2.000.000 (kettőmillió) Ft nem vagyoni kárt, és ezen összegek 2004. június 29. napjától a kifizetésig járó törvényes késedelmi kamatát.

Egyebekben a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi az I. rendű felperest 3.000.000 (hárommillió) Ft, a II. rendű felperest 300.000 (háromszázezer) Ft, a III. rendű felperest 250.000 (kétszázötvenezer) Ft, a IV. rendű felperest 200.000 (kétszázezer) Ft együttes első-, másodfokú- és felülvizsgálati eljárási részperköltség alperes javára történő 15 napon belüli megfizetésére.

Az I. rendű, a II. rendű, a III. rendű és a IV. rendű felperes által le nem rótt első-, másodfokú- és felülvizsgálati eljárási illetékből 5.300.000 (ötmillió-háromszázezer) Ft-ot, 4.320.000 (négymillió-háromszázhuszezer) Ft-ot, 3.870.000 (hárommillió-nyolcszázhetvenezer) Ft-ot, illetve 3.420.000 (hárommillió-négyszázhuszezer) Ft-ot az állam viseli.

Kötelezi az alperest, hogy az államnak - felhívásra - fizessen meg 1.290.000 (egymillió-kétszázkilencvenezer) Ft első-, másodfokú- és felülvizsgálati eljárási részperköltséget.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az I. rendű felperes 1995-től kezdődően sertéshizlaldát üzemeltetett volt férjével, a II. rendű felperessel. 2002-ben úgy határoztak, hogy támogatások igénybe vételével az uniós követelményeknek megfelelő modern gazdaságot létesítenek. A megszerzett engedélyezési terv szerint a beruházás eredményeként egy új, 1271 nm nagyságú, 200-220 koca befogadására alkalmas tenyésztőépület, egy új 1000 férőhelyes 1100 nm-es hizlalda, valamint egy régi épületből átalakításra kerülő 700 férőhelyes 680 nm-es korszerű hizlalda került volna megépítésre. A beruházás összértéke 350 millió Ft volt 2004. május 10-i megvalósulással.

- [2] Az I. rendű felperes az építési- és környezetvédelmi engedély birtokában megpályázta a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium által meghirdetett támogatási konstrukciót. Az agrárgazdasági célok 2002. évi költségvetési támogatásáról szóló 102/2001. (XII.16.) FVM rendelet alapján meghirdetett pályázata eredményes volt. A technológiai berendezés megvásárlásához 40.115.000 Ft állami támogatást, az építési beruházáshoz 50.000.000 Ft állami támogatást ítélték meg számára. A támogatási konstrukcióval együtt járt 50.000.000 Ft összegű, 2010. évi lejáratú forgóeszközhitel, s ennek része volt a kedvezményes kamatozású államilag garantált bankkölcsön. Az FVM 2002. június 3-i támogatási okiratában az építési beruházás befejezésére két éves határidőt szabott meg.
- [3] A bankhitel biztosítására az alperes került kijelölésre, amelynek nevében és képviselőjében a Konzumbank járt el. A hitelkérelmet 2002. április 23-án fogadta be az alperes, a szerződések aláírására 2002. szeptember 5-én került sor, 4 hónappal a beadást, 3 hónappal a pályázat elbírálását követően. Három szerződés került ekkor megkötésre.
- A 898/2002. számú kölcsönszerződésnek nevezett megállapodásban (a továbbiakban: beruházási kölcsönszerződés) az alperes arra vállalt kötelezettséget, hogy 96.937.000 Ft összeget 2003. október 20-áig a felperes rendelkezésére tart. A határidő lejárta előtt a felperes 2003. szeptember 22-én kérte a rendelkezésre tartási határidő meghosszabbítását, azonban az alperes Agrár-Cenzúra Bizottsága a 7/2002. számú eljárási rendben előírt döntési határidőt (15+5 nap) túllépve, 2003. december 16-án hozta meg határozatát. A Cenzúra Bizottság döntéséről az alperes az I. rendű felperest azonnal nem értesítette, csak 2004. január 14-én telefonon, majd februárban írásban kapott az I. rendű felperes tájékoztatást az alperestől. A Bizottság döntése szerint a hitel rendelkezésre tartási ideje és lejáratát átütemezésének az volt a feltétele, hogy a 900/2002. számú forgóeszköz kölcsönszerződésnek nevezett megállapodás (a továbbiakban: forgóeszköz kölcsönszerződés) alapján az I. rendű felperes részére folyósított 22.742.072 Ft-ot az I. rendű felperes visszafizesse, illetve vállalja, hogy az igénybe vett forgóeszközhitel 50%-át évente egy alkalommal visszafizeti. A forgóeszközhitelt a szerződés szerint az alperes 2010. március 4-ig tartotta az I. rendű felperes rendelkezésére. A harmadik 899/2002. számú kölcsönszerződés (a továbbiakban: technológiai kölcsönszerződés) alapján az alperes berendezési és technológiai vásárlásokra biztosított 45.845.950 Ft összegű kölcsönt. Ezt az I. rendű felperes igénybe vette és a saját erő, valamint az állami támogatás felhasználásával együtt megvásárolta a 114.615.000 Ft értékű technológiát.
- A szerződések biztosítékeként az alperes részére elsőhelyi ingó, keretbiztosítéki jelzálogjogot alapítottak a sertéstelepen beépítendő gépekre és berendezésekre, technológiára, valamint az ingatlanra is első zálogjogi ranghelyen keretbiztosítéki

jelzálogjogot alapítottak, amely bejegyzésre került az ingatlan-nyilvántartásba.

- [4] A beruházás munkálatai elkezdődtek. A bontási munkák során derült ki, hogy az engedélyezési terv hibás volt, és azon változtatni kellett. 2003 júliusában az építési beruházási terveket az I. rendű felperes az alperes rendelkezésére bocsátotta. 2003 szeptemberétől elkezdődött a kivitelezés az előszerződés alapján, majd 2003. november 20-án a vállalkozási szerződést is megkötötték. A beruházás befejezésének határidejét 2004. május 10-ében határozták meg.
- [5] Az I. rendű felperes, amikor szóban értesült a Cenzúra Bizottság döntéséről, az alpereshez fordult. A Bizottság többször is tárgyalta az I. rendű felperes kérelmét, amelynek kapcsán különböző feltételeket határozott meg az alperes, azonban ezeket az I. rendű felperes nem teljesítette. 2004. június 25-én az alperes a három kölcsönszerződést azonnali hatállyal felmondta. A felmondás időpontjában a három kölcsönszerződés alapján az I. rendű felperesnek lejárt tartozása nem volt. A felmondással azonnal esedékessé váló fennálló teljes tartozást és járulékait az alperes 70.841.385 Ft-ban állapította meg.
- Az I. rendű felperes a felmondást vitatta. Egyeztetés kezdődött a felek között, amely azonban eredményre nem vezetett. Az FVM a kivitelezési határidő meghosszabbítását 2005. június 3-ig engedélyezte. A beruházás nem folytatódott, a telep nem működik, a technológiát az I. rendű felperes tároltatja.
- [6] A Fővárosi Ítéltábla 4.Pf.20.666/2008/9. számú ítéletével jogerőre emelkedett Fővárosi Bíróság 20.P.632.804/2004/41. számú ítélete szerint a beruházási kölcsönszerződés megszűnt a rendelkezésre tartási határidő meghosszabbításának elmaradása miatt, míg a másik két szerződés azonnali hatályú felmondása érvénytelen volt.
- [7] A III.-IV. rendű felperések az I.-II. rendű felperések gyermekei. Az I.-II. rendű felperések házasságát a bíróság felbontotta. Az indokolásban írtak szerint a felek kapcsolatát negatívan befolyásolta az I. rendű felperes és az alperes közötti per. Az I. rendű felperes a gyermekeivel albérletbe költözött, a II. rendű felperes 2004 júniusa óta pszichiátriai kezelés alatt áll.

A felperések keresete, az alperes ellenkérelme

- [8] A 2009. július 28-án benyújtott keresetben az I. rendű felperes a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. tv. (a továbbiakban: Ptk.) 318. § (1) bekezdésére, a II.-IV. rendű felperések a Ptk. 339. §-ára alapították igényüket az alperessel szemben. Álláspontjuk szerint az alperes jogellenes magatartásai összességükben eredményezték a felperések kárának bekövetkezését. Az alperes jogellenesen járt el, amikor késlekedett a hitelügyintézésrel, késleltette a beruházást, és ezért vált szükségessé a beruházási kölcsönszerződésben meghatározott 2003. október 20-i rendelkezésre tartási határidő meghosszabbítása. Az alperes késve, 2003. december 16-án döntött az I. rendű felperes

kérelméről, döntéséről az I. rendű felperest haladéktalanul nem értesítette, továbbá a meghosszabbítást a forgóeszköz kölcsönszerződés alapján igénybe vett összeg visszafizetéséhez kötötte annak ellenére, hogy ismerte a teljes beruházás tőkeigényét. A felperesek hivatkoztak arra, hogy az alperes a forgóeszköz- és a technológiai kölcsönszerződéseket jogellenesen mondta fel, és saját döntése alapján bekapcsolódott a más által indított végrehajtási eljárásba, így a teljes összeget lejárttá tette és visszakövetelte. Ezzel az I. rendű felperest hitelképtelenné tette, amivel a beruházás befejezése lehetetlenné vált.

[9] Az I. rendű felperes vagyoni kárigényén felül a többi felperes - eltérő nagyságú - nem vagyoni kártérítési igényt is érvényesített az alperessel szemben arra hivatkozással, hogy a beruházás befejezésének ellehetetlenülése miatt a felperesek egzisztenciális helyzete, életvitelük gyökeresen negatívan megváltozott, a család felbomlott, pszichésen sérültek.

[10] Az alperes a kereset elutasítását kérte. Vitatta, hogy szerződésszegő, vagy jogellenes magatartást tanúsított volna. A beruházási kölcsönszerződéssel kapcsolatban kifejtette, hogy joga volt a módosítást feltételekhez kötni, s miután nem jött létre a felek között módosítás, a szerződés 2003. október 20-án megszűnt. A másik két szerződés tekintetében állította, hogy a beruházás ellehetetlenülését nem azok érvénytelen felmondása okozta, hanem az, hogy az építkezéssel kapcsolatos beruházási kölcsönszerződés megszűnt, s emiatt maradt el a beruházás befejezése. 2003. október 20-a után a felperes saját kockázatára folytatta a beruházást, ezért valamennyi kár az I. rendű felperes ezen magatartásából származik.

Kifejtette, csak az I. rendű felperessel volt üzleti kapcsolatban, így cselekedeteinek a hatását csak ebben a körben mérlegelhetette, ezért a II.-IV. rendű felperéseket ért állítólagos károk vele szemben nem érvényesíthetők.

Az első- és másodfokú határozat, a Kúria közbenső ítélete

[11] Az elsőfokú bíróság a felperesek keresetét elutasította. Álláspontja szerint nem az alperes jogellenes magatartásával okozati összefüggésben keletkeztek a felperesek által megjelölt vagyon és nem vagyoni károk. A felperesek fellebbezése alapján eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

[12] A felperesek felülvizsgálati kérelme folytán eljáró Kúria Pfv.VII.21.336/2012/7. számú közbenső ítéletében a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróság ítéletét az I. rendű felperes vonatkozásában megváltoztatta és megállapította, hogy az alperes kártérítési felelőssége fennáll. A II.-III.-IV. rendű felperesek tekintetében az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.

[13] A Kúria közbenső ítéletében úgy ítélte, hogy a három szerződés együttes értelmezésével kell az I. rendű felperes keresetét vizsgálni. A beruházási kölcsönszerződés kapcsán a Kúria az alperes jogellenes magatartását a tekintetben látta megvalósítottnak, miszerint az alperes nem haladéktalanul értesítette az I. rendű felperest arról, hogy a rendelkezésre tartási időt nem hosszabbítja meg, a rendelkezésre tartási idő meghosszabbítását további feltételekhez kötötte, tárgyalta vele, egészen a szerződés felmondásáig bizonytalan helyzetben tartotta az I. rendű felperest. A másik két szerződés jogellenes felmondásával pedig a kölcsön visszafizetését egy összegben azonnal esedékessé tette. A II-IV. rendű felperések tekintetében kifejtette, hogy a perben eljáró bíróságok nevezettek keresetének megalapozottságát egyáltalán nem vizsgálták, így e körben új eljárás lefolytatását rendelte el.

A folytatódó-megismételt eljárásban a felperések keresete, az alperes ellenkérelme

- [14] A Kúria közbenső ítéletét követően folytatódó eljárásban az I. rendű felperes felemelt keresetében 887.383.192 Ft vagyoni kár és 40.000.000 Ft nem vagyoni kár, ezen összegek késedelmi kamata megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Kérte továbbá a technológiai- és forgóeszköz kölcsönszerződés 2010. március 25-én kelt közokiratba foglalt ismételt azonnali hatályú felmondása érvénytelenségének megállapítását.
- [15] Álláspontja szerint a kereset tárgyává tett károk - tényleges kára, elmaradt vagyoni előnye és költségkára - tekintetében a Kúria megállapította a károk bekövetkezését, valamint azoknak az alperes jogellenes magatartásával fennálló okozati összefüggését.
- [16] Vagyoni kára megtérítését vagylagosan kérte az alábbi részletezés szerint, vagy az általános kártérítés szabályai alkalmazásával.

I. Az alperessel szemben érvényesített vagyoni kárát az alábbiak szerint jelölte meg:

- a) Az építési beruházás félbeszakadása miatti kárként 380.909.833 Ft megtérítésére tartott igényt. Állította, hogy az időmúlás, állagromlás, a beszerzett technológia elavulása miatt a beruházás megvalósítása 350.000.000 Ft többletköltség ellenében lehetséges. E pontban tartott igényt az építési vállalkozó részére jogerős ítélettel megítélt vállalkozói díj után 2006. dec.1-től 2014. november 24-ig felmerült 30.909.833 Ft késedelmi kamatra.
- b) Elmaradt vagyoni előnyként 400.130.000 Ft-ot érvényesített. Állította, a beruházás szerződés szerinti határidőben való megvalósulása esetén 2004. december 31-től 2014. december 31-ig a beruházás helyszínén folytatott vállalkozási tevékenységéből ilyen nyeresége származott volna.

c) 18.210.261 Ft kamattámogatásra azzal az indokkal tartott igényt, hogy ettől az összegtől elesett. Az FVM által biztosított 50%-os kamattámogatást azért nem tudta visszaigényelni, mert a jogellenes felmondás következtében a támogatás igénybevételi lehetősége megszűnt. A 2004. július 2-ig megfizetett 3.341.000 Ft kamatra jutó 1.670.000 Ft támogatást pedig azért nem tudta visszaigényelni, mert az alperes csak késedelmesen bocsátotta a rendelkezésére a szükséges igazolást.

d) Egyéb kárigényként érvényesítette:

da. 12.320.000 Ft-ot, a technológia tárolási díjaként,

db. a vállalkozó által indított végrehajtási eljárásban 2014. november 24-ig felmerült 19.239.172 Ft végrehajtási költség, illeték és szakértői díj összegét;

dc. felmondások érvénytelensége iránt indított per II. rendű alperesével szembeni pervesztessége folytán felmerült 2.900.000 Ft perköltséget;

dd. 31.000.000 Ft ügyvédi munkadíjat;

de. az agrárgazdasági kezesség beváltása miatt rá kirótt 13.645.243 Ft-ot.

II. Vagyilagosan kérte 750.000.000 Ft megfizetésére kötelezni az alperest az általános kártérítés szabályai szerint. Állította az alperes - figyelemmel a 2010. március 25-i felmondásra is - véglegesen elzárta attól a lehetőségtől, hogy a beruházást megvalósítsa, kára a beruházás megvalósítása esélyének elvesztésében áll.

[17] Nem vagyoni kárigényét a II.-IV. rendű felperesekkel azonos, később ismertetendő érvrendszer alapján terjesztette elő.

[18] A felmondás érvénytelenségének megállapítása iránti keresetét az I. rendű felperes arra alapította, hogy a felmondások indoka egyrészt nem valós, másrészt pedig az alperes rendeltetésellenesen a Ptk. 4. § (1) és (4) bekezdésébe, továbbá 5. §-ába ütköző módon gyakorolta a felmondás jogát. A kölcsönt a szerződések rendelkezései szerint a működő beruházásból kellett volna visszafizetnie, azonban az alperes hiúsította meg magatartásával a beruházást.

[19] A II. rendű felperes keresetével 30.000.000 Ft, a III. rendű felperes 25.000.000 Ft, a IV. rendű felperes 20.000.000 Ft nem vagyoni kár és annak késedelmi kamatai megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Állították, hogy az alperes szerződésszegő magatartása miatt sérült az egészségük, az emberi méltósághoz, a jó hírnévhez való joguk.

[20] Az alperes a keresetek elutasítását kérte. Álláspontja szerint az I. rendű felperes csak azon kárai megtérítésére tarthat jogszerűen igényt, amely a jogerős közbenső ítélet indokolásában megállapított jogellenes alperesi magatartásokkal okozati összefüggésben áll.

A II.-IV. rendű felperesek vonatkozásában állította, hogy nincs közvetlen okozati összefüggés az állított káruk és az alperesi

magatartás között.

Az első- és másodfokú bíróság határozata

[21] Az elsőfokú bíróság az I. rendű felperes keresetét 5.000.000 Ft ügyvédi munkadíj, 1.670.000 Ft kamattámogatás és 1.000.000 Ft nem vagyoni kár tekintetében találta megalapozottnak, ezt meghaladóan a keresetet elutasította. A II.-IV. rendű felperesek keresetét alaptalannak találta.

[22] A felperesek fellebbezése és az alperes csatlakozó fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet fellebbezéssel támadott rendelkezéseit részben megváltoztatta és az I. rendű felperes javára megítélt marasztalási összeget 8.670.500 Ft és ennek késedelmi kamataira felemelte. Kötelezte továbbá az alperest, hogy a II.-IV. rendű felpereseknek fizessen meg fejenként 1.000.000 Ft-ot és ennek késedelmi kamatát.

Jogi álláspontja szerint az I. rendű felperesnek két kártétel kivételével nem sikerült bizonyítania, hogy a közbenső ítélet által az alperes terhére rótt jogellenes magatartás következtében érte a keresetben érvényesített kár. Egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy a dd) pont szerinti 30.000.000 Ft-os kárigényből 5.000.000 Ft erejéig megalapozott volt a kereset, míg a c) pont alapján megítélt összeget számítási hibára tekintettel korrigálta.

A személyhez fűződő jogok vonatkozásában a másodfokú bíróság mérlegelte a bekövetkezett hátrányokat és a nem vagyoni kár mértékét 2.000.000 Ft és kamataira felemelte.

A II.-IV. rendű felperesek vonatkozásában nem értett egyet az elsőfokú bírósággal abban, hogy az alperes magatartása és a bekövetkezett joghátrány között távoli és közvetett oksági kapcsolat áll fenn. Hivatkozva az alperesi jogellenes magatartás idején hatályos Alkotmány 70/D. § (1) bekezdésére, a Ptk. 75-76. §-ára értékelte a rendelkezésre álló bizonyítékokat, és a II.-IV. rendű felperesek vonatkozásában a nem vagyoni kár összegét 1.000.000-1.000.000 Ft-ban határozta meg, melynek megfizetésére az alperest kötelezte.

A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy a 2010. március 25-ei felmondásra jogszerűen és valós indokok alapján került sor.

Felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[23] A felperesek felülvizsgálati kérelmükben kérték a jogerős ítélet keresetet elutasító részét helybenhagyó rendelkezése hatályon kívül helyezését és - tartalma szerint - az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatásával a jogerősen megítélt összegben felül a keresetükben foglaltaknak megfelelő összegben az alperes marasztalását.

Másodlagosan kérték a jogerős ítélet keresetet elutasító részét helybenhagyó rendelkezésének hatályon kívül helyezését - az elsőfokú bíróság ítéletére is kiterjedően - és e körben az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását.

Állították, hogy a jogerős ítélet sérti a Ptk. 318. § (1) bekezdését, 339. § (1) bekezdését, 4-6. §-ait, 355. § (1) bekezdését és 359. §-át, a Pp. 213. § (1)-(3) bekezdését, 206. §-át, 229. § (1) bekezdését, 164. § (3) bekezdését és 229. § (1) bekezdését.

Kifejtették, hogy a közbenső ítéletet a Kúria olyan perben hozta, amelyben a felperesek a keresetüket teljes terjedelmében már előterjesztették, csak az időmúlásra figyelemmel emelték fel a kért marasztalási összeget.

[24] Állították, hogy a megismételt eljárásban a perben eljáró bíróságok jogellenesen folytatták le ismételten az ok-okozati összefüggés vizsgálatát. A kamattámogatás és a képviseleti díj kivételével az okozati összefüggés hiányát jogellenesen állapították meg. A felperesek a projekt megvalósításához létrejött mindhárom szerződésből eredő károkat állították, ezért azt egységében kellett vizsgálni. Ebből az következik, hogy a három szerződéssel kapcsolatos valamennyi alperesi magatartás egységes értékelésével állapította meg a Kúria az alperes kártérítési felelősségét. Az ok-okozati összefüggés ismételt vizsgálata és annak téves módszere eredményezte, a Ptk. 318. § (1) bekezdésébe, illetve a 339. § (1) bekezdésébe ütköző, az okozati összefüggés hiányát megállapító döntés meghozatalát.

[25] Kiemelték, a Kúria közbenső ítéletében megállapította, hogy az alperes a beruházási szerződés felmondásának kézhezvételéig - 2004. június 28-ig - olyan magatartást tanúsított, amely arra engedett következtetni, hogy a szerződés fennáll és az I. rendű felperes ebben bízva folytatta a beruházást. A Kúria tehát úgy ítélte meg, az I. rendű felperes joggal bízhatott a beruházási kölcsönszerződés meghosszabbításában az alperes ráutaló magatartása miatt. Ezért az I. rendű felperes megalapozott és jogszerű döntést hozott, amikor folytatta a beruházást a rendelkezésre tartási határidő lejártát követően a felmondásig.

Állították, hogy a másodfokú ítélet tényállása iratellenes, tévesen értelmezte a Kúria közbenső ítéletét. Kiemelték - egyebek mellett - , hogy a 70.841.385 Ft jogellenes felmondásokkal lejárttá tett kölcsöntartozás önmagában is a beruházás befejezésének elmaradását okozta (a KHR-be kerülés kizárta az egyéb banki finanszírozást, befektető bevonását).

Hangsúlyozták, hogy okszerűtlen, iratellenes és az időrendi sorrendet is figyelmen kívül hagyó, ellentmondó a vállalkozói díjjal és a jelzálogjoggal kapcsolatos fejtegetés, mert a kölcsönszerződés felmondásának időpontja 2004. június 25. volt, míg a vállalkozói díjra vonatkozó jogerős ítélet időpontja 2006. február 8. A két időtartam között kizárólag a hitelek jogellenes felmondása akadályozta a beruházást.

Az alperes jelzálogjoga időrendben minden más zálogjogot és végrehajtási jogot megelőzött. A jogellenes felmondásokat követően a beruházás részleges befejezése nyilvánvalóan és kizárólag az alperes követelésének magasabb megtérülését eredményezte volna. Nem

felel meg ezért a tényeknek, miszerint az I. rendű felperes azon üzleti döntésével, hogy nem a beruházás legalább részleges befejezése mellett döntött, saját magának okozta a kárát.

Előadták, hogy a kölcsönszerződéseket a Konzumbank mondta fel, és csak a már megindult perben vált ismertté - az alperes iratcsatolása alapján -, hogy nem a saját nevében, hanem ügynökként járt el.

Tévesnek állították a jogi képviselési költség mérlegeléssel történő megállapítását.

[26] Érelmezték, hogy a nem vagyoni kárigény vonatkozásában a kár jogalapjára és összegszerűségére vonatkozó bizonyítást az elsőfokú bíróság nem folytatta le. A felperesek csak a II. rendű felperes tekintetében kérték elmelegyógyász szakértő kirendelését, a többi felperes vonatkozásában pszichológus szakértő kirendelését indítványozták. Ennek ellenére a bíróság valamennyi felperes tekintetében elmeorvos szakértőt rendelt ki, amely sérti a Pp. 164. § (2) bekezdését. Mindezek vezettek ahhoz, hogy a felperesek részére irreálisan alacsony összegű nem vagyoni kárt állapított meg a másodfokú bíróság.

[27] Az alperes csatlakozó felülvizsgálati kérelmében kérte a jogerős ítéletnek

- a II.-IV. rendű felperesekre vonatkozó rendelkezése hatályon kívül helyezését és a kereset elutasítását;
- az I. rendű felperes nem vagyoni kártérítés összegét felemelő rendelkezése hatályon kívül helyezését és e körben az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását.

Kérte a jogerős ítélet indokolásának módosítását is oly módon, hogy az alperesi tájékoztatás hiányából eredő bizonytalan helyzet a beruházási hitelszerződés megszűnésének napjáig, 2003. október 20-ig állt fenn.

Állította, hogy a II.-IV. rendű felperesek nem vagyoni kárának megtérítésére kötelező rendelkezéssel a jogerős ítélet megsértette a Ptk. 84. § (1) bekezdés e) pontja alapján alkalmazandó Ptk. 339. § (1) bekezdését, és a Pp. 206. § (1) bekezdését. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság helyesen értékelte e körben a bizonyítékokat. Hangsúlyozta, hogy az alperes kizárólag az I. rendű felperessel létesített jogviszonyt, ezért cselekedeteinek következményét csak e körben mérlegelhetette. Állította, hogy a károkozó magatartás és az eredmény között olyan távoli az ok-okozati összefüggés, amelyre kártérítési igényt jogszerűen alapozni nem lehet.

Kifogásolta, hogy a másodfokú bíróság az I. rendű felperes vonatkozásában megemelte a nem vagyoni kár összegét. Állította, hogy a bizonyítékokat e körben a Pp. 206. § (1) bekezdésével ellentétesen, okszerűtlenül mérlegelte.

A felperesek felülvizsgálati kérelme által támadott körben a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.

[28] A felperesek felülvizsgálati ellenkérelmükben az alperes csatlakozó felülvizsgálati kérelmében előadottakat alaptalannak minősítették, ebben a körben a jogerős ítélet hatályában való

fenntartását kérték.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [29] A Kúria a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem, illetve a csatlakozó felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján és azt a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okokból részben jogszabálysértőnek találta. Az alperes csatlakozó felülvizsgálati kérelmében megjelölt jogszabálysértéseket megállapítani nem tudta.
- [30] A Kúria először az I. rendű felperest ért, a felülvizsgálati eljárás tárgyát képező vagyoni, majd nem vagyoni károkért való felelősség kérdéskörét vizsgálta.
- [31] A Kúria előrebocsátja, hogy az általános kártérítés megítélésének a Ptk. 359. §-ában meghatározott feltételei az adott tényállás mellett nem állnak fenn. A perben az I. rendű felperest ért kár számszerűsíthető, maga az I. rendű felperes is az egyes tételek tekintetében pontos kár összeget jelölt meg. Olyan körülmény nem merült fel a perben, amely miatt a kár pontosan nem lenne kiszámítható. Erre tekintettel a Kúria a keresetben, illetve a felülvizsgálati kérelemben megjelölt kártételenként vizsgálta a felperesi követelés megalapozottságát.
- [32] A Kúria rögzíti, hogy joghatályosan előterjesztett felülvizsgálati kérelem hiányában nem vizsgálhatta a kamattámogatás elvesztése, valamint az agrárgazdasági kezesség lehívásával összefüggésben előterjesztett kártérítési igény jogszerűségét. A Pp. 272. § (2) bekezdése, illetve az azt értelmező 1/2016. PK vélemény alapján ugyanis akkor vizsgálható a felülvizsgálati kérelem, ha a megsértett jogszabályhely mellett a kérelmet előterjesztő a jogszabálysértés indokait is megjelöli. Ezen tételek tekintetében a felülvizsgálati kérelem a fenti követelményeknek maradéktalanul nem felel meg, ezért e tételek tekintetében a Kúria a jogerős ítéletet érdemben nem találta felülvizsgálhatónak.
- [33] A közbenső ítéletében kifejtettek alapján az I. rendű felperes vagyoni kárigénye tárgyában folytatódó eljárásban abból kellett kiindulni, az alperes jogszabálysértést követett el egyrészt azzal, hogy a beruházási hitelszerződés meghosszabbítására irányuló felperesi kérelmet késve bírálta el, döntéséről késve értesítette az I. rendű felperest, majd különböző feltételeket szabott, bizonytalanságban tartva ezzel az I. rendű felperest a rendelkezésre tartási idő meghosszabbítását illetően, valamint azzal, hogy a másik két szerződést jogellenesen felmondta és ezáltal a kölcsön visszafizetését azonnal egy összegben esedékessé tette. A Kúria tehát leszűkítette és a folytatódó eljárásban már vitathatatlanná tette azon alperesi magatartások körét, amelyért az alperes kártérítési felelőssége fennáll. Ugyanakkor a közbenső ítélet alapján az is egyértelművé vált - szemben az I. rendű felperes kereseti okfejtésével - hogy a beruházási kölcsönszerződés megszűnése az alperes terhére nem értékelhető. A közbenső ítéletből tehát következett, hogy csak olyan kárigényeket érvényesíthet az I.

rendű felperes jogszerűen, amely összefüggésben van az alperesnek a közbenső ítélet által megállapított jogellenes magatartásával.

[34] A Kúria a közbenső ítéletében úgy ítélte meg, hogy bizonyosan van az I. rendű felperesnek kára, de az egyes kártérítési igények tekintetében nem fejtette ki álláspontját, ahogy azt a megelőző eljárásban az első- és másodfokú bíróság sem tette. A közbenső ítélet tehát meghatározta az alperes által elkövetett, terhére rótt jogellenes magatartásokat, és az I. rendű felperesnek kellett a folytatódó eljárásban bizonyítania az ezen jogellenes magatartásokkal összefüggésben keletkezett károk összecszerűségét.

[35] A Kúria egyetértett a perben eljáró bíróságok azon egyező jogi álláspontjával, hogy az I. rendű felperes által érvényesített 350.000.000 Ft a beruházás befejezéséhez szükséges többletköltségért és az állagromlás miatt bekövetkezett vagyoni kárért, illetve 400.130.000 Ft elmaradt haszonért az alperes felelőssége nem állapítható meg. Ezen kártételek ugyanis nem állnak ok-okozati összefüggésben az alperes terhére rótt, a közbenső ítéletben részletezett jogellenes magatartásokkal, illet az I. rendű felperes a per során nem bizonyított. Nem nyert bizonyítást, hogy a technológia- és forgóeszköz kölcsönszerződés jogellenes felmondása hiányában a beruházás teljes egészében befejezhető lett volna. Épp ellenkezőleg, a perben beszerzett egyesített igazságügyi műszaki szakértői vélemény akként foglalt állást, hogy a beruházási kölcsön hiányában a beruházás nem volt befejezhető. A szakvélemény szerint a beruházás befejezésére nem volt hatással az, hogy a másik két szerződés jogellenes felmondásával 70.841.385 Ft egyösszegű visszafizetését követelte az alperes.

Az I. rendű felperes más módon sem bizonyította, hogy a beruházás befejezhető lett volna egyéb kölcsönök felvételével, ha az I. rendű felperes nem válik rossz adóssá.

Az sem nyert bizonyítást a perben, hogy a beruházás befejezéséhez mennyi összegre lenne szükség, milyen összegű nyereséget termelne a befejezett vállalkozás. Ugyanakkor ezen körben a bizonyítás lefolytatása csak akkor lett volna szükséges, ha ezen kártételek és a közbenső ítélet által megállapított jogellenes alperesi magatartás között az ok-okozati összefüggés fennállását az I. rendű felperes bizonyítja. A beruházás esetleges részleges befejezésének következményeit az I. rendű felperes nem dolgozta ki és nem bizonyította, ezért a kereset elutasítása jogszerű volt.

[36] A 2.900.000 Ft téves perindítással összefüggésben érvényesített kár tekintetében a Kúria a perben eljáró bíróságokkal egyezően úgy ítélte meg, hogy a téves perindítás miatt felmerült, az I. rendű felperes által megfizetendő perköltség az alperes terhére rótt jogellenes magatartással ugyancsak nincs ok-okozati összefüggésben. A kölcsönszerződések egyértelműen tartalmazták, hogy a Konzumbank csak ügynökként járt el.

[37] A projekt megvalósítása érdekében beszerzett technológia 2004. június 1-je és 2014. december 31-e közötti bértárolása jogcímén az I. rendű felperes 12.320. 000 Ft kártérítési igényt érvényesített.

E körben arra mutat rá a Kúria, hogy ezen kár azért keletkezett, mert az építkezést nem lehetett befejezni, ami a közbenső ítélet által megállapított alperesi jogellenes magatartásokkal nincs oksági kapcsolatban. Akkortól kezdve, amikor egyértelművé vált a beruházás befejezésének lehetetlenülése, indokolatlan volt a bértárolás fenntartása, legalábbis ezt cáfoló előadást az I. rendű felperes nem tett, e körben bizonyítást nem ajánlott fel. Az I. rendű felperesnek kárenyhítési kötelezettségként a technológia értékesítését meg kellett volna kísérelnie.

[38] A Kúria ugyanakkor nem értett egyet a perben eljáró bíróságokkal a tekintetben, hogy az építési vállalkozó díjának késedelmi kamata és az általa indított végrehajtási eljárásban felmerült költség, valamint az I. rendű felperes erre irányuló kártérítési igénye tekintetében az alperes kártérítési felelőssége nem állna fenn. A Kúria közbenső ítélete szerint a bizonytalan jogi helyzet egészen a beruházási szerződés felmondásáig fennállt, ekkor vált egyértelművé az I. rendű felperes számára, hogy a beruházási kölcsön rendelkezésre tartási idejét az alperes nem hosszabbítja meg. Ugyanakkor ez a bizonytalan helyzet más mértékben róható az alperes terhére a szerződés megszűnése és a felmondás közötti időszakban. Más volt a bizonytalanság mértéke, más valószínűséggel kellett az I. rendű felperesnek számolnia a szerződés meghosszabbításával, amikor szóban, amikor írásban kapott az alperes döntéséről tájékoztatást és az ezt követő „egyezkedési” időszakban.

A per során tisztázódott, hogy 2004. február 4-éig bruttó 40.000.000 Ft munkát végzett el a vállalkozó, s az I. rendű felperes összesen 35.107.500 Ft-t ebből meg is fizetett. Így az ezt követően elvégzett munka, az annak meg nem fizetése miatt felmerült kamat és az igény érvényesítéssel felmerült költségek összefüggésbe hozhatók azzal, hogy az alperes bizonytalanságban tartotta az I. rendű felperest, nem egyértelműen közölte, hogy a beruházási kölcsön rendelkezésre tartását nem hosszabbítja meg. Az előadott, a bizonyított kárösszeg és az alperes jogellenes magatartásának megfelelő kártérítési összeget a Kúria mérlegeléssel 30.000.000 Ft-ban állapította meg.

[39] Az I. felperes által követelt 31.000.000 Ft ügyvédi munkadíjból a perben eljáró bíróságok egyezően 5.000.000 Ft-t találtak olyannak, amely szoros összefüggésben van az alperes jogellenes magatartásával. Az elsőfokú bíróság ítéletében a Pp. 206. § (1) bekezdésére hivatkozással úgy ítélte, hogy a megbízási szerződésben kikötött 31.000.000. Ft megbízási díj a beruházással kapcsolatos teljes körű ügyintézés mellett a felmondások érvénytelensége iránti perben és a végrehajtási eljárásban való képviselői ellátásának díját is magában foglalta. A Kúria - tekintettel arra, hogy a végrehajtási eljárás költségeit az alperes jogellenes magatartásával ok-okozati összefüggésben fennállónak találta - mérlegeléssel a már jogerősen megállapított 5.000.000 Ft ügyvédi munkadíjat 10.000.000 Ft-ra felemelte.

[40] A Kúria a nem vagyoni kártérítés körében nem értett egyet a felperesek azon jogi álláspontjával, hogy a pszichológus szakértő véleménye beszerzésének elmaradása akadályozta az I. rendű, valamint a III.-IV. rendű felpereseket nem vagyoni káruk összecszerűségének bizonyításában. Ezt cáfolják az igazságügyi szakértői lelet- és véleményben szereplő vélemény-kiegészítésben írtak. A Kúria a perben eljáró bíróságokkal egyezően úgy ítélte, hogy a felperesek nem vagyoni kára tekintetében megalapozott döntés volt hozható a beszerzett szakvélemény alapján.

[41] Az I. rendű felperes nem vagyoni kár iránti igényét arra alapította, hogy az alperes magatartása folytán családi élete elnehezült, egészsége megromlott, életkörülményeiben negatív változás következett be. Az elsőfokú bíróság által megítélt 1 millió Ft nem vagyoni kárt a másodfokú bíróság 2 millió Ft-ra felemelte.

A jogerős ítéletben megállapított nem vagyoni kártérítés mértékét támadó felülvizsgálati kérelem és csatlakozó felülvizsgálati kérelem folytán a Kúriának azt kellett vizsgálnia, hogy a bíróság a bizonyítékok, a köztudomású tények mérlegelése alapján az adott helyzetben, az érintett károsult egyéni adottságaiból adódóan bekövetkezett nem vagyoni hátrányokat feltárta-e és olyan mértékű kárpótlást állapított-e meg, amely alkalmas a személyiségi jogsérelem kompenzálására, megfelel a Ptk. 355. § (4) bekezdésében foglaltaknak.

A Kúria - mérlegelve a per során beszerzett erre vonatkozó bizonyítékokat - a felülvizsgálati kérelem és a csatlakozó felülvizsgálati kérelem keretei között eljárva az I. rendű felperes részére a jogerős ítéletben megítélt 2.000.000 Ft nem vagyoni kártérítést a bekövetkezett bizonyított hátrányokhoz viszonyítva alacsonynak találta, ezért azt 4.000.000 Ft-ra felemelte.

[42] A Kúria a II.-IV. rendű felperesek nem vagyoni kártérítés iránti igényét vizsgálva arra a megállapításra jutott, hogy e felperesek és az alperes közötti jogviszony hiányában is fennáll az alperes kártérítési felelőssége. A II. rendű felperest ért joghátrány, amely jelentős egészségromláshoz vezetett, indokoltá tette a megítélt kártérítési összeg 1.000.000 Ft-ról 3.000.000 Ft-ra történő felemelését. A III. és IV. rendű felperes tekintetében ugyancsak indokoltnak találta a kártérítési összeg 2.500.000 Ft-ra, illetve 2.000.000 Ft-ra történő felemelését. A marasztalási összeg differenciálását a feltárt és bizonyított elszenvedett hátrányok indokolták, ahogy a kereset sem azonos kártérítési összegek megítélésére irányult.

[43] A folytatódó eljárásban az I. rendű felperes keresetét kiterjesztette és kérte a 2010. március 25-én kelt felmondás érvénytelenségének megállapítását is. A Kúria e tekintetben maradéktalanul osztotta a perben eljáró bíróságok azon egyező álláspontját, hogy a felmondásra nem jogellenesen, hanem az I. rendű felperes nemfizetésére tekintettel került sor. A hitelt mindenképpen az I. rendű felperesnek vissza kellett fizetnie, amely

nem történt meg. Így tehát jogszerűen, valós indokok alapján került sor a 2010. március 25-i felmondásra.

[44] A Kúria a nem vagyoni kár, illetve a kamattámogatás után fizetendő késedelmi kamat kezdő napját a jogerős ítéletben írtakkal egyezően, míg az I. rendű felperes javára megítélt további vagyoni kár tekintetében mérlegeléssel, középarányosan határozta meg a kezdő időpontot.

[45] A Kúria a fent kifejtett indokokra tekintettel a rendelkező rész szerinti határozatát a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hozta meg.

Záró rész

[46] A felperesek felülvizsgálati kérelme részben volt alapos, az alperes csatlakozó felülvizsgálati kérelme alaptalan volt, ezért a Pp. 270. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó Pp. 81. § (1) bekezdése alapján a Kúria - a pernyertesség-pervesztesség arányának megfelelően - rendelkezett az eljárási költség megfizetéséről. Az ügyvédi munkadíjak összegét a Kúria a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdésének a)-c) pontja, (5) és (6) bekezdése alapján állapította meg. A 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13-14. § bekezdése alapján rendelkezett a felperesek terhére eső, állam által viselendő illetékekről, és kötelezte az alperest pervesztessége arányában a részjelzárási illeték megfizetésére.

[47] A Kúria határozatát tárgyaláson hozta meg.

Budapest, 2017. március 21.

. Vezekényi Ursula s.k. a tanács elnöke, Dr. Csőke Andrea s.k.
előadó bíró, Dr. Havasi Péter s.k. bíró, Dr. Udvary Katalin s.k.
bíró, Dr. Osztovits András s.k. bíró

A kiadmány hiteléül.